

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан педагогічного факультету

_____ (назва факультету)

Прізвище, ініціали

_____ Олефіренко Т.О.

(підпис)

«____» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркової)

«Основи сценічного мовлення»

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 011 Освіта/Педагогічні науки

(код і назва спеціальності)

освітнього ступеня бакалавр

(бакалавр/магістр)

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

освітньої програми «Педагогіка дозвілля»

Шифр за навчальним планом ВВ2.1.02

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми _____ затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова « ____ » _____ 20__ року, протокол № ____ .

Розробники програми: доцент Войналович О.О.

Затверджено на засіданні кафедри

_____ педагогіки
(назва кафедри)

« ____ » _____ 20__ року, протокол № ____

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Дем'яненко Н.М.
(прізвище, ініціали)

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ2.2.01

Загальні характеристики навчальної дисципліни	Навчальне навантаження з навчальної дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр, назва)	Кількість кредитів - 3	Методи навчання проблемно-пошуковий, пояснення, розповідь, індивідуальний супровід навчання. дискусія, ділові справи, робота в підгрупах, ситуації.	
Спеціальність 011 освіта, педагогічні науки (код, назва)	Загальна кількість годин -90		
	<i>Денна</i> <i>Заочна</i>		
Освітній ступінь (магістр) бакалавр	Лекції:		
	18 4		
Робоча/ вибіркова	Семінарські (практичні) заняття:		
	10 / 15 4/2		
Рік вивчення освітнього компоненту за навчальним планом 1	Лабораторні заняття:	Форми поточного контролю: усні та письмові відповіді, модульні тести та контрольні роботи, індивідуально-пошукові завдання, реферати психологічний практикум, творчі завдання.	
	Семестр 2		Самостійна робота:45/80
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота-4			Форма підсумкового контролю залік
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання -	<i>українська</i> <i>українська</i>		

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Основи сценічного мовлення» є: спеціальна підготовка зі сценічного мовлення, як необхідна умова професійного успіху майбутнього фахівця.

Міждисциплінарні зв'язки «Основи сценічного мовлення» є логічним продовженням професійної підготовки, спрямованої на розвиток професійно-значущих творчих якостей майбутнього педагога, його здатності до творчої та інноваційної професійної діяльності. Викладання дисципліни узгоджено з вивченням філософії, етики, психології, педагогіки, психодіагностики та спеціальних методик, проходженням педагогічної практики на основі міжпредметних зв'язків.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Основи сценічного мовлення» є

- формування системи теоретичних знань, практичних вмінь і навичок володіння художнім словом, засвоєння елементів виконавського

мистецтва, а також мовно-комунікативної професійної компетентності як особистісної якості, зокрема культури українського мовлення у майбутніх фахівців та ведучих театралізованих заходів.

Завдання :

- формування умінь і навичок доцільного і доречного використання майбутніми митцями теоретичних знань про мову в професійному дискурсі, розвиток «чуття мови» як уміння відчувати мовні помилки і недоліки і виправляти їх у власному та чужому мовленні;
- формування комунікативних якостей мовлення, зокрема виразності художньої і технічної (техніка мовлення і сценічного читання);
- формування умінь і навичок оптимального поєднання вербальних і невербальних засобів сценічного виконання твору;
- формування умінь передавати засобами сценічної мови авторський задум письменника, поєднувати його з власним баченням, виконувати аналіз мовних особливостей драматичного твору, скласти план сценічного тексту;
- оволодіння знаннями основ теорії мистецтва сценічного мовлення і мистецтва художнього слова;
- формування досвіду емоційного і свідомого ставлення до слова як головного засобу сценічної дії;
- оволодіння досвідом творчої діяльності в галузі сценічної мови і художнього слова в педагогічній та виконавській діяльності.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№р	Програмні результати навчання	Компетентності
1	ПРН3. Уміти конструктивно розв'язувати професійні, проблемні завдання, здійснювати суб'єкт-суб'єктну, педагогічно доцільну, партнерську взаємодію на основі загальнолюдських цінностей, етики і моралі.	ЗК3. Здатність використовувати управлінські технології, адекватні цілям соціально-культурної діяльності, техніку міжособистісної взаємодії з людьми різних вікових категорій.
2	ПРН4. Уміти вільно оперувати педагогічними методиками організації та проведення індивідуальної, групової культурно-дозвілєвої діяльності та рекреації.	ЗК4. Володіння культурою мислення, здатність до сприйняття, узагальнення, аналізу інформації, постановки мети діяльності й вибору шляхів її

		досягнення.
	ПРН2. Знати психолого-педагогічні особливості навчання, виховання та розвитку різних вікових груп населення у сфері культурно-освітнього дозвілля.	ФК2. Здатність розробляти педагогічно-дозвіллеві програми для населення всіх вікових категорій.
3	ПРН5. Уміти застосовувати інноваційні методи та креативні освітні технології в процесі проведення комплексних педагогічно-рекреаційних заходів на основі полікультурного підходу, принципу солідарності поколінь.	ФК5. Здатність використовувати основи теорії та методології освіти, педагогіки, педагогіки дозвілля у професійній діяльності.
4	ПРН10. Уміти проектувати культурно-освітній, педагогічно-дозвіллевий розвивальний простір з урахуванням результатів моніторингу.	ФК10. Здатність організувати спільну педагогічно-дозвіллеву діяльність та педагогічно доцільну партнерську взаємодію суб'єктів широкого вікового спектру.

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1.1.	Модуль I. Становлення та розвиток сценічної мови. Тема 1.1. Еволюція сценічної мови. Структурні особливості античної драми як основа формування законів еллінської декламації. Епоха європейського класицизму та строгий канон	10	2			10	10	2			

1.2.	<p>урочисто-підведеної, акцентовано-ритмізованої, співучої манери вимови тексту. Зближення сценічної мови з розмовною як результат розвитку романтичного, а потім реалістичного і натуралістичного театру. Піднесення української народно-розмовної мови на рівень літературної - заслуга видатних діячів українського дожовтневого театру.</p> <p>Тема 1. 2. Ораторське мистецтво, як мистецтво побудови і публічного виголошення промови з метою втілення необхідного впливу на аудиторію. Ораторське мистецтво як наука про осмислену і коректну мовну діяльність. Основні вимоги до ораторської промови Мистецтво оратора - мистецтво впливу на слухачів. Всебічний вплив оратора на людину: на її розум, почуття, орієнтацію, настрої, бажання, вчинки та дії. Ретроспективний аналіз вимог до мови . Культура публічного мислення. Володіння лексикою і стилістикою</p>	10	2	10					2		10
											10

1.3.	<p>мови.</p> <p>Тема 1.3. Основні тенденції вироблення норм сценічної мови. Варіанти українського сценічного мовлення. Єдині художньо-мовні принципи високої культури сценічної мови. Техніка сценічної мови — істотний елемент акторської майстерності. Яскраве сценічне звучання голосу актора. Формування пластичної свободи, розвитком еластичності і рухливості дихальної і голосової апаратури. Вдосконалення мовного слуху. Постановка голосу.</p>	10		2		10					10

2.1.	<p>Модуль II. Основи культури і техніки мовлення.</p> <p>Тема 2.1. Функціональні стилі мовлення. Норми сучасної української літературної мови. Орфоепічні та акцентологічні норми. Правописні норми. Стилiстичні норми. Зв'язок мовлення з немовними структурами. Особливості розвитку мислення і мовлення у ранньому дитинстві. Роль кібернетики у вивченні процесів мислення. Зв'язок мови як раціональної системи символів з рівнем мислення. Роль мовного апарату і мовного центра мозку у розвитку людства. Лексичне і фразеологічне багатство мовлення. Поняття про лексичні діалектизми та їх типи. Зв'язок діалектизмів з просторічною лексикою. Аспекти аналізу лексико-семантичної системи української мови.</p> <p>Тема 2.2. Правильність і чистота мовлення. Правильність - одна з визначальних комунікативних якостей</p>	10		2	10	10	2		2		10
2.2.					5						

2.3.	<p>мовлення. Поняття про норми літературної мови. Чистота мовлення та основні її Аспекти. Точність, стислість і доступність вимови. Умови точності мовлення. Зв'язок між засобами точності мовлення і контекстом. Художня точність мовлення. Поняття «предметна і понятійна точність мовлення».</p> <p>Тема 2.3. Логічність, доречність, впливовість мовлення. Логічне мовлення як смислові зв'язки між словами та реченнями в тексті. Зв'язок логічного мовлення та логічного мислення. Логічна інтонація - основа осмисленої мови. Мовні такти, ключові слова, паузи та розділові знаки; інтонація; логічний наголос: правила логічної інтонації; логічна перспектива</p>		2					2			10
		2		2							10

	<p>Модуль III. Комунікативні якості мовлення читця та ведучого.</p>										
3.1.	<p>Тема 3.1. Дія словом. Дія словом як важливий елемент впливу на глядача. Здійснення наскрізної дії, «надзавдання» твору через словесну дію. Аналіз театральної концепції роботи актора над словесною дією. Зв'язок мовлення митця із мисленням та свідомістю. Первинності виникнення мислення щодо мови. Мова як зовнішній прояв внутрішнього стану, думки людини.</p>	2		2							10
3.2.	<p>Тема 3.2. Художня виразність мовлення. Поняття «виразність мовлення» як діалектична єдність: емоційна насиченість (експресивність) та образність (зображувальність). Залежність виразності мовлення від особи мовця, його ерудиції, знання мови, мовленнєвих умінь і навичок. Засоби художньої виразності - це сукупність</p>	2		2							10

3.3.	<p>прийомів, способів мистецьких здібностей і навиків актора, за допомогою яких він зображає художній світ і виражає своє ставлення до нього. Залежність використання засобів художньої виразності від індивідуальної майстерності митця.</p> <p>Тема 3.3. Технічна виразність (техніка мовлення) актора та ведучого. Сценічна мова - один з основних професійних засобів виразності актора. Техніка сценічної мови як істотний елемент акторської майстерності; вона пов'язана із звучністю, гнучкістю, об'ємом голосу, розвитком дихання, чіткістю і ясністю вимови (дикцією), інтонаційною виразністю Техніка сценічної мови, правила орфоєпії.</p>	2	2	2							
Разом:	45	18	10/15	45	4	4/2				80	

IV. Зміст навчальної дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.1.	<p>Модуль I. Становлення та розвиток сценічної мови.</p> <p>Тема 1.1. Еволюція сценічної мови. <i>Зміст теми</i> Структурні особливості античної драми як основа формування законівеллінської декламації. Епоха європейського класицизму та строгий канон урочисто-підведеної, акцентовано-ритмізованої, співучої манери вимовитексту. Зближення сценічної мови з розмовною як результат розвитку романтичного, а потім реалістичного і натуралістичного театру. Піднесення української народно-розмовної мовина рівень літературної - заслуга видатних діячів українського дожовтневого театру.</p>	90	2

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Алферова Л.Д., Васильева Л.Н. Нормативное сценическое произношение. /Л.Д. Алферова, Л.Н. Васильева - СПб, 2005. - с. 64.

2.Бруссер А.М. Учебно-методическое пособие по технике речи. / А.М. Бруссер - М, 2002. - с. 16.

4.Вербовая Н.П., Головина О.М., Урнова В.В. Искусство речи. [Текст] Учеб.пособие для театр.вузов / - 2е изд.,доп.и испр. / Н.П. Вербовая, О.М.Головина, В.В.-2002.

1.2. Тема 1. 2. Ораторське мистецтво, як мистецтво побудови і публічного виголошення промови з метою втілення необхідного впливу на аудиторію.

Зміст теми

Ораторське мистецтво як наука про осмислену і коректну мовну діяльність. Основні вимоги до ораторської промови Мистецтво оратора - мистецтво впливу на слухачів. Всебічний вплив оратора на людину: на її розум, почуття, орієнтацію, настрої, бажання,вчинки та дії.

Ретроспективний аналіз вимог до мови . Культура публічного мислення. Володіння лексикою і стилістикою мови.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Бахтин М.М. Этика словесного творчества.К., 1999. - с. 191.

2. Морган Н. Ораторське искусство.-М., 2005.

3. Ораторське мистецтво.-Навч.-метод.поібник- Авт.уклад.І.М.Плотницька, О.П.Левченко.- К., 2011.-128 с.

	<p>4. Олійник О.Б. Основи ораторського мистецтва.- Навч.посібник.-К., 2010.-181 с.</p> <p>Тема 1.3. Основні тенденції вироблення норм сценічної мови. <i>Зміст теми</i></p> <p>1.3. Варіанти українського сценічного мовлення. Єдині художньо-мовні принципи високої культури сценічної мови. Техніка сценічної мови — істотний елемент акторської майстерності. Яскраве сценічне звучання голосу митця. Формування пластичної свободи, розвитком еластичності і рухливості дихальної і голосової апаратури. Вдосконалення мовного слуху. Постановка голосу. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1.Галендеев В.Н. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / В.Н. Галендеев - СПб, - 2005. - с. 13.</p> <p>2.Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности: Гимнастика чувств. / С.В. Гиппиус. - СПб, - 2001. - с. 99.</p> <p>3.А.О.Гладишева; Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. -К.: 2011, СПД.</p> <p>4. Верес О.И., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN987-966-9607-13-4,268 с.</p> <p>.....</p> <p>Модуль П. Основи культури і техніки мовлення.</p> <p>2.1. Тема 2.1. Функціональні стилі мовлення. <i>Зміст теми</i></p> <p>Норми сучасної української літературної мови. Орфоепічні та Орфоепічні та акцентологічні норми. Правописні норми. Стилiстичні норми. Зв'язок мовлення з немовними структурами.</p>		2
--	---	--	---

	<p>Особливості розвитку мислення і мовлення у ранньому дитинстві. Роль кібернетики у вивченні процесів мислення. Зв'язок мови як раціональної системи символів з рівнем мислення. Роль мовного апарату і мовного центра мозку у розвитку людства. Лексичне і фразеологічне багатство мовлення. Поняття про лексичні діалектизми та їх типи. Зв'язок діалектизмів з просторічною лексикою. Аспекти аналізу лексико-семантичної системи української мови. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. К., 2001.</p> <p>2. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення, Київ, навчальний посібник, Київ, Ліра, 2007. 240 с.</p> <p>3. Кукуруза Н. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення. Навчальний посібник з навчального курсу «Сценічна мова». Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014. 272 с.</p> <p>4. Леся Українка. Поезія. Драматичні твори. Київ: Наукова думка, 2008. -384с.</p> <p>5. Свічадо зореслова: посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв / упор. М. М. Ігнатюк. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2011. 532 с.</p>	2	
2.2.	<p>Тема 2.2. Правильність і чистота мовлення. <i>Зміст теми</i></p> <p>Правильність - одна з визначальних комунікативних якостей мовлення. Поняття про норми літературної мови. Чистота мовлення та основні її аспекти. Точність, стислість і доступність вимови. Умови точності мовлення. Зв'язок між засобами точності мовлення і контекстом. Художня точність мовлення. Поняття «предметна і понятійна точність мовлення». <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1. Сценическая речь: Учебник. [Текст] / Под ред.</p>	2	

	<p>И.П.Козляниновой и И.Ю.Промптовой. 4-е изд., испр. М.: Изд-во «ГИТИС»., 2006. - 536 с. ISBN5-7196-0255-0.</p> <p>2.Чёрная Е.И. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / Е.И. Черная - СПб, 2005. - с. 41.</p> <p>2.3. Тема 2.3. Логічність, доречність, впливовість мовлення. <i>Зміст теми</i></p> <p>Логічне мовлення як смисловий зв'язки між словами і реченнями в тексті. Зв'язок логічного мовлення та логічного мислення. Логічна інтонація – основа осмисленої мови. Мовні такти, ключові слова, паузи та розділові знаки; інтонація; логічний наголос; правила логічної інтонації; логічна перспектива.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1. Гиппиус С. В. Гимнастика чувств / С.В. Гиппиус. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008.-377с.</p> <p>2. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. На кону вічності : Монолог у мистецтві драматичної вистави / М.М. Ігнатюк, М. І. Івано-Франківськ: Нова Зоря,2005. -272 с.</p> <p>Модуль III. Комунікативні якості мовлення читця та ведучого.</p> <p>3.1. Тема 3.1. Дія словом. <i>Зміст теми</i> Дія словом як важливий елемент впливу на глядача. Здійснення наскрізної дії, «надзавдання» твору через</p>		2
--	--	--	---

словесну дію. Аналіз театральної концепції роботи актора над словесною дією. Зв'язок мовлення митця із мисленням та свідомістю. Первинності виникнення мислення щодо мови. Мова як зовнішній прояв внутрішнього стану, думки людини.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Клімова К. Я. Віч-на віч з мовою: методичний посібник, Житомир, 2001.-110 с.
2. Мельничук О.С. Мова // Українська мова: Енциклопедія. Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. К., 2004.
3. Овчиннікова А.П. Сценічна мова: традиції і перспективи // Культура України. Вип. 8. Мистецтвознавство-, зб. наук, праць. Харків: ХДАК, 2001.
4. Овчиннікова А.П. Сценічна мова та жест // Бористен. № 8. 2000.
5. Овчиннікова А.П. Проблеми сучасної сценічної мови // Бористен. № 4-2001.

3.2. Тема 3.2. Художня виразність мовлення.

Зміст теми

Поняття «виразність мовлення» як діалектична єдність: емоційна насиченість (експресивність) та образність (зображувальність). Залежність виразності мовлення від особи мовця, його ерудиції, знання мови, мовленнєвих умінь і навичок. Засоби художньої виразності - це сукупність прийомів, способів мистецьких здібностей і навиків актора, за допомогою яких він зображає художній світ і виражає своє ставлення до нього. Залежність використання засобів художньої виразності від індивідуальної майстерності митця.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Черкашин Р. Художнє слово на сцені. [Текст] Навч. посібник для інститутів

3.3.	<p>театр.мистецтва, інст.мистецтв, інст.культури, театр.училищ / Р.А.Черкашин. - К.: Вища школа, 1999. - 326 с.</p> <p>2.Чёрная Е.И. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / Е.И. Черная - СПб, 2005. - с. 41.</p> <p>Тема 3.3. Технічна виразність (техніка мовлення) ведучого.</p> <p><i>Зміст теми</i></p> <p>Сценічна мова - один з основних професійних засобів виразності актора. Техніка сценічної мови як істотний елемент ораторської майстерності; вона пов'язана із звучністю, гнучкістю, об'ємом голосу, розвитком дихання, чіткістю і ясністю вимови (дикцією), інтонаційною виразністю Техніка сценічної мови, правила орфоепії.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1.Галендеев В.Н. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / В.Н. Галендеев - СПб, - 2005. - с. 13.</p> <p>2.Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности: Гимнастика чувств. / С.В. Гиппиус. - СПб, - 2001. - с. 99.</p> <p>3. Козлянинова И.П., Промптова И.Ю. Сценическая речь. / И.П.Козлянинова,И.Ю. Промптова. - ГИТИС, 2000. - с. 405.</p> <p>4. Куракина К.В. Восемнадцать упражнений вокального характера по воспитанию голоса и дикции драматического актера. / К.В. Куракина. - СПб,2003. - с. 44.</p> <p>5. Нэнси Зи. Искусство дыхания. / Зи Нэнси. - София, 2004. - с. 38.</p> <p>.....</p>	2	2
------	--	---	---

--	--	--	--

**4.2. Плани семінарських, практичних занять:
Семінарське заняття №1.**

Тема 1. Основні вимоги до ораторської промови.

1. Ретроспективний аналіз вимог до мови читця та ведучого.
2. Культура публічного мислення. Володіння лексикою і стилістикою мови. Культура мовлення.
3. Темпоритм та інтонаційне багатство мови в публічному виступі.
4. Етапи роботи над втіленням публічного виступу.
5. Визначення теми. Формулювання мети. Складання плану. Збирання матеріалу. Робота над конспектом. Репетиція.

Література:

1. Гладишева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. [Текст] -Навч.посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 1996р.) /А.О.Гладишева; Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. -К.: 2011, СПД Верес О.И., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN987-966-9607-13-4,-268 с.
- 2.Свічадо зореслова: посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв / упор. М. М. Ігнатюк.-Тернопіль.2002.

Семінарське заняття №2.

Тема 2. Поняття «виразність мовлення» як діалектична єдність: емоційна насиченість (експресивність) та образність (зображувальність).

1. Залежність виразності мовлення від особи мовця, його ерудиції, знання мови, мовленнєвих умінь і навичок.
2. Сценічна мова - один з основних професійних засобів виразності ведучого.
3. Техніка сценічної мови як істотний елемент акторської майстерності: звучність, гнучкість, об'єм голосу, розвиток дихання, чіткість і ясність вимови (дикція), інтонаційна виразність.

Література:

1. Галендеев В.Н. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / В.Н. Галендеев - СПб, - 2005. - с. 13.
2. Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности: Гимнастика чувств. / С.В. Гиппиус. - СПб, - 2001. - с. 99.
3. Гладишева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. [Текст] - Навч. посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 2000р.)

Семінарське заняття №3.

Тема 3. Особливості виконання різних жанрів літератури.

1. Робота над текстом художньої прози.
2. Аналіз художнього твору. Художнє втілення - пошуки виразних заходів відповідних даному тексту художньої прози. Виконання — творчий процес безпосереднього переживання..
4. Особливості виконання поетичних творів для різної аудиторії.
5. Культура мовленнєвого спілкування Врахування умов виступу, майданчика (оглядна зала, телепередача, для радіослухача). Знайомство з аудиторією (віковий стан, культурний рівень).

Література:

1. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення, Київ, навчальний посібник, Київ, Ліра, 2007. -240 с.
2. Кукуруза Н. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення.- /Н.В.Кукуруза. - Івано-Франківськ, 2010. - 176 с. ISBN- 978-966-668-244-7.

3. Навчальний посібник з навчального курсу «Сценічна мова». Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014. 272 с.
4. Леся Українка. Поезія. Драматичні твори. Київ: Наукова думка, 2008. - 384с.
5. Свічадо зореслова: посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв / упор. М. М. Ігнатюк.-Тернопіль.2002.
6. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2011. 532 с.

Семінарське заняття №4.

Тема 4. Читання художньо-публіцистичного, наукового тексту, епістолярного тексту, релігійного дискурсу.

1. Особлива роль логічний аспект у науково-популярній статті, який також є головним елементом виразності читання.
2. Типи наукових текстів - доповідь, дискусія, монографія, підручник, стаття - у різному ступені демонструють наукове знання, його семантику.
3. Суто церковна термінологія і слова-символи.
4. Конфесійний стиль від інших відрізняє небуденна урочистість, піднесеність.
5. Найважливіший етап в роботі над текстом - вплив на слухача.

Література:

1. Ревуцький Д. Живе слово. Львів, 2001.
2. Сараб'ян Э. Актерський тренінг по системі Станіславського: інтелект; воображення; емоції; метод дійсвенного розвитку. Москва: АСТ, 2011. 192с. Сучасна українська мова / За ред О.Д.Пономарева. 3 вид. К.: Либідь, 2005.
3. Фіцалович Х. П. Основи художнього читання та риторики. Навчальний посібник- Івано-Франківськ. 1999,- 71 с.

Семінарське заняття №5.

Тема 5. Особливості співпраці з аудиторією.

1. Творчі особливості митця, проникнення в почуття і думки автора.
3. Осмислення події (сюжету, композиції), визначення характеру персонажів, вирішення основної проблематики.

4. Мистецтво ведучого театралізованих заходів, свят, презентацій тощо.
 5. Масові свята як комплекс культурних та мистецьких заходів, для яких характерна масштабність дії.
 6. Основні прийоми та методи активізації глядача. Вміння увійти в контакт з учасниками. Ерудиція. Культура та майстерність мови.
 7. Особливості ведучого концерту. Вміння об'єднати розрізнені, різнохарактерні номери програми в одно ціле.
- Встановлення живого спілкування між глядачами і артистами. Створення між номерами, що виконуються необхідної розрядки для глядачів. Здатність творчо вирішувати нестандартні ситуації.
- Література:

1. Гиппиус С. В. Гимнастика чувств / С.В. Гиппиус. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008.-377с.
2. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. На кону вічності : Монолог у мистецтві драматичної вистави / М.М. Ігнатюк, М. І. Івано-Франківськ: Нова Зоря,2005. -272 с.
- 3.Егорова М. Н. Театральная публика: эволюция анкетного метода. Москва,2010.- 162 с.
- 4.Євдокимова В.Д. Тренінги у системі виховання техніка мовлення: навч.посіб.- практ.для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. [Текст] / Віра Дмитрівна Євдокимова; Луган. держ.і н-т культури і мистецтв. - Луганськ: Промдрук,2011.- 160 с. ІСБН 966-8606-25-4.

Практичні заняття:

Тема 1. Дикційний тренінг.

Дикція — це чітка і ясна вимова, чисте і ясне звучання кожного звуку, що виступає основою професійного мовлення актора. Робота над дикцією. Дикційні та голосові вправи на матеріалах прислів'їв, скоромовок тощо, читання гекзаметру з опорним резонаторним звучанням в різних пластичних положеннях. Практичні вправи.

Тема 2. Робота з ускладненими скоромовками, вивчити задані тексти.

Робота із складними текстами.

Темп та чіткість у вимові.

Технічна виразність (техніка мовлення) ведучого. Голосомовний тренаж:вправи із зміною темпу,резонаторів, голосності та тембру в різних пластичних положеннях, в статиці та в русі (на матеріалі скоромовок,

прислів'їв,
віршів, гекзаметру). Читання байок, гуморесок, анекдотів.

Тема 3. Визначення задач.

Ідея твору як збудник творчого задуму читця. Дійовий аналіз твору. Пошуки цілеспрямованого точного підтексту. Тон мови - нейтральний, емоційний, характерний. Мовні такти, ключові слова, паузи та розділові знаки; інтонація; логічний наголос: правила логічної інтонації; логічна перспектива.

Тема 4. Методика тренування уміння тримати опору дихання і рівність звучання голосу у довгій фразі.

Чотири типи дихання. Правильно поставлене дихання — це звучний і красивий голос. Тренаж. Комплекс вправ на постановку дихання. Техніка сценічної мови: дикції, орфоепії, дихання та голосу.

Тема 5. Методика тренування дикції в умовах виконання гекзаметру в пластичному русі. Гекзаметр - складний тренувальний матеріал для дихання та голосу, комплексна тренувальна вправа над технікою мови. Безпосередня робота над гекзаметром. Поняття «стиль» і «стилістика».

Важливість відчуття авторського стилю в мистецтві. Різні стилі в одному методі. Стилі літературної мови.

Тема 6. Розробка складних індивідуальних вправ з техніки мовлення.

Індивідуальний підхід до природних мовних даних студентів. Визначення проблем і недоліків у мові кожного студента. Індивідуальні вправи.

Читання з листа тексту за вибором комісії (орфоепічний та логічний аналіз тексту). Художнє виконання вірша, уривка з віршованої поеми або балади.

Тема 7. Удосконалення володіння голосом, диханням, чіткою виразною дикцією. Величини, що характеризують особливості голосу. Удосконалення володіння голосом від «монотону» до складних вправ. Тренаж. Складні вправи на удосконалення дихання, дикції.

Рекомендовані інформаційні джерела:

2. Гладішева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. [Текст] -Навч.посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 1996р.) /А.О.Гладішева; Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. -К.: 2011, СПД Верес О.І., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN987-966-9607-13-4,-268 с.

2. Сценическая речь: Учебник. [Текст] / Под ред. И.П.Козляниновой и И.Ю.Промптовой. 4-е изд., испр. М.: Изд-во «ГИТИС», 2006. - 536 с. ISBN5-7196-025. Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности: Гимнастика чувств. / С.В.Гиппиус. - СПб, - 2001. - с. 99.

3. Гладішева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. [Текст] -Навч.посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 1996р.) /А.О.Гладішева; Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. -К.: 2011, СПД Верес О.І., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN987-966-9607-13-4,-268 с.

4.3. Організація самостійної роботи студентів:

Тема 1. Читання твору для дітей (казка, дитяче оповідання), легенда, притча. Казки, легенди, притчі — види усної народної творчості як джерело знань і досвіду для молодшого покоління. Казки: про тварин, фантастичні та соціально-побутові. Збереження у казці традиційної будови, традиційних казкових елементів, образів. Виховне спрямування казок. Особливості виконання казок у поетичній формі.

Тема 2. Читання художньо-публіцистичного, наукового тексту, епістолярного тексту, релігійного дискурсу.

Використання безпосереднього спілкування з аудиторією під час розповіді байки. Мораль байки, про яку виконавець ніби нагадує слухачам, примушує ще раз задуматись.

Тема 3. Навики зі сценічної мови окрім вміння читця. Робота над драматичним текстом. Врахування жанрової специфіки драматичного твору (драма, трагедія, комедія, водевіль). Визначення мети читання уривку з твору. Апелювання тексту лише до аудиторії.

Тема 4. Монолог у текстовій структурі творів драматичного жанру.

Проблема монологу як форми текстової організації літературного твору.

Лінгвоструктурні особливості монологу в тексті драматичного твору.

Монолог - роздум. Монолог сюжетно-характеристичний (як засіб розгортання сценічної дії). Типи монологічних висловлень персонажів у п'єсах українських драматургів-класиків. Практична робота над монологом. Тема 5. Діалог як домінуюча форма текстової організації драматичного твору. Діалог як основна і звичайна форма, через яку здійснюється комунікативна функція мови. Динамічність, лаконізм, природність, реалістичність і доступність мовного акту. Конфлікт(дія-протидія) у діалозі. Тема 6. Ремарки як суттєвий орієнтувальний засіб для режисера та актора у їх роботі над матеріалізацією тексту п'єси у просторі сцени. Ремарки - авторський монолог у драматичному тексті. Функціональні типи ремарок(вказівки на місце дії, портретні характеристики дійових осіб, ремарки, що передають настрій та психологічний стан дійових осіб та інші.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Анніна І.О., Горюшина Г.Н., Гнатюк І.С. та ін. Російсько-український словник /І.О. Анніна, Г.Н.Горюшина, І.С. Гнатюк та ін. - К.: Абрис, 2002. - 1424 с.
2. Васильев Ю.А. Сценическая речь: голос действующий. Учебное пособие для вузов. [Текст] / Ю.А.Васильев. - М.: Академический Проект, 2010. - 466 с. -(Gaudeamus). ISBN 978-5-8291-1219-6.
3. Гаймакова Б.Д., Макарова С.К., Новикова В.И., Оссовская М.П. Мастерство эфирного выступления [Текст]: Учеб.пособие / Б.Д. Гаймакова, С.К. Макарова, В.И. Новикова, М.П. Оссовская. - М.: Аспект Пресс, 2004. - 283 с. - (Серия«Телевизионный мастер-класс»). ISBN 5-7567-0338-1.
4. Євдокимова В.Д. Тренінги у системі виховання техніка мовлення: навч.посіб.- практ.для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. [Текст] / Віра ДмитрівнаЄвдокимова; Луган. держ.і н-т культури і мистецтв. - Луганськ: Промдрук, 2011.- 160 с. ІСБН 966-8606-25-4.
5. Кукуруза Н.В. Майстерність ведучого: Навчальний посібник [Текст] /Н.В.Кукуруза. - Івано-Франківськ, 2010. - 176 с. ISBN- 978-966-668-244-7.
6. Охмуш Г.К. Короткий словник з техніки мовлення. [Текст] / Г.К.Охмуш. -Луганськ : ЛККІ, 2001.
7. Савкова З. Как сделать голос сценическим. [Текст] / З.Савкова. - М.: Искусство, 1999. - 128 с.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю усні та письмові відповіді, модульні тести та контрольні роботи, індивідуально-пошукові завдання, реферати психологічний практикум, творчі завдання.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю залік
Вимоги до заліку

1. Володіння теоретичним матеріалом з курсу «Сценічна мова».
2. Зараховано всі завдання, передбачені робочою програмою та інструктивно-методичними матеріалами.
3. Пройдено перевірку рівня засвоєння знань з тем, що виносились на самостійне опрацювання, на консультації у викладача.

Методи контролю успішності навчання:

Засвоєння тем контролюється (поточний контроль) на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей; засвоєння модулів (проміжний контроль) - на практичних підсумкових заняттях, сценічних виступах.

/

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни: програм, посібники, тексти, художні та публіцистичні твори.

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу:

1. Алферова Л.Д., Васильєва Л.Н. Нормативное сценическое произношение. /Л.Д. Алферова, Л.Н. Васильєва - СПб, 2005. - с. 64.
2. Бруссер А.М. Учебно-методическое пособие по технике речи. / А.М. Бруссер -М, 2002. - с. 16.

3. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (старша школа). Харків: Основа, 2010. 207 с.
4. Ворожейкіна О. М. Театральна вітальня (середня школа). Харків: монографія. Вид. група «Основа», 2011. 207, (1) с. (Серія «Шкільний театр»).
6. Ворожейкіна О. М. Театр для малюків (початкова школа). Харків: Основа, 2010. 207 с.
7. Галендеев В.Н. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. / В.Н. Галендеев - СПб, - 2005. - с. 13.
8. Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности: Гимнастика чувств. / С.В.Гиппиус. - СПб, - 2001. - с. 99.
9. Гладишева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. [Текст] - Навч. посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 1996р.) / А.О.Гладишева; Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. - К.: 2011, СПД Верес О.І., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN 987-966-9607-13-4, -268 с.
10. Ігнатюк М.М. Не забудьте пом'янути. Шевченкове слово у мистецтві читця. Івано-Франківськ: ЛІК, 2013. 148 с.
11. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення, Київ, навчальний посібник, Київ, 2007. -240 с.
12. Кукуруза Н. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення. Навчальний посібник з навчального курсу «Сценічна мова». Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2014. 272 с.
13. Леся Українка. Поезія. Драматичні твори. Київ: Наукова думка, 2008. 384с.
14. Свічадо зореслова: посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв / упор. М. М. Ігнатюк. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2011. 532 с.

Допоміжна:

1. Анніна І.О., Горюшина Г.Н., Гнатюк І.С. та ін. Російсько-український словник / І.О. Анніна, Г.Н.Горюшина, І.С. Гнатюк та ін. - К.: Абрис, 2002. - 1424 с.
2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. К., Либідь, 1991.
3. Васильев Ю.А. Сценическая речь: голос действующий. Учебное пособие для вузов. [Текст] / Ю.А.Васильев. - М.: Академический Проект, 2010. - 466 с. -(Gaudeamus). ISBN 978-5-8291-1219-6.
4. Вінницький М.В. Наголос у сучасній українській мові. К., 1984.
5. Гаймакова Б.Д., Макарова С.К., Новикова В.И., Осовская М.П. Мастерство

эфирного виступлення [Текст]: Учеб.посobie / Б.Д. Гаймакова, С.К. Макарова, В.И. Новикова, М.П. Оссовская. - М.: Аспект Пресс, 2004. - 283 с. - (Серия«Телевизионный мастер-класс»). ISBN 5-7567-0338-1.

6. Гиппиус С. В. Гимнастика чувств / С.В. Гиппиус. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008.-377с.

7.Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. На кону вічності : Монолог у мистецтві драматичної вистави / М.М. Ігнатюк, М. І. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. 272 с.

8.Егорова М. Н. Театральная публика: эволюция анкетного метода. Москва,2010. 162 с.

8. Євдокимова В.Д. Тренінги у системі виховання техніка мовлення: навч.посіб.- практ.для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. [Текст] / Віра Дмитрівна Євдокимова; Луган. держ.і н-т культури і мистецтв. - Луганськ: Промдрук, 2011.- 160 с. ІСБН 966-8606-25-4.

10. Козлянинова И.П., Промптова И.Ю. Сценическая речь. / И.П.Козлянинова, И.Ю. Промптова. - ГИТИС, 2000. - с. 405.

11.Куракина К.В. Восемнадцать упражнений вокального характера по воспитанию голоса и дикции драматического актера. / К.В. Куракина. - СПб, 2003. - с. 44.

12.Климова К. Я. Віч-на віч з мовою: методичний посібник, Житомир, 2001.- 110 с.

13. Кукуруза Н.В. Майстерність ведучого: Навчальний посібник [Текст] / Н.В.Кукуруза. - Івано-Франківськ, 2010. - 176 с. ISBN- 978-966-668-244-

14. Мельничук О.С. Мова // Українська мова: Енциклопедія. Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. К., 2004.

15.Нэнси Зи. Искусство дыхания. / Зи Нэнси. - София, 2004. - с. 3.

16. Овчиннікова А.П. Сценічна мова: традиції і перспективи // Культура України. Вип. 8. Мистецтвознавство-, зб. наук, праць. Харків: ХДАК, 2001.

17. Овчиннікова А.П. Виразність та логіка мовлення в системі К.С.Станіславського П Наукове пізнання. Методологія та технологія. Одеса:ПУДПУ, 1999.

18. Овчиннікова А.П. Сценічна мова та жест // Бористен. № 8. 2000.

19. Овчиннікова А.П. Проблеми сучасної сценічної мови // Бористен. № 4(118).2001.

20. Охмуш Г.К. Короткий словник з техніки мовлення. [Текст] / Г.К.Охмуш. - Луганськ : ЛККІ, 2001.

21. Петровський А.Ю. Новий українсько-російський і російсько-український словник. Харків: „Свитовид”, 2002. -864 с.

22.Ревуцький Д. Живе слово.- Львів, 2001.

23. Сарабьян Э. Актерский тренинг по системе Станиславского: интеллект; Воображение; эмоции; метод действенного развития. Москва: АСТ, 2011. 192с.

24. Сучасна українська мова / За ред О.Д.Пономарева. 3 вид. К., -2005.

25. Сценическая речь: Учебник. [Текст] / Под ред. И.П.Козляниновой и И.Ю.Промптовой. 4-е изд., испр. М.: Изд-во «ГИТИС», 2006. - 536 с. ISBN5-7196-0255-0.

28.Чёрная Е.И. Теория и практика сценической речи: Коллективная монография. /Е.И. Черная - СПб, 2005. - с. 41.

29.Шинкарук В.Ф. Збірка поезії та прози: На два життя одразу –Житомир: Полісся, 2010. – 168.

Інформаційні ресурси.

1.Петрова А. П. Сценическая речь.

<http://dramateshka.ru/index.php/scenic-speech/lessons-scenic-speech/4746-a-p-petrova-lscenicheskaya-rechjr?start=4>.

2. Поняття орфоєпії.

<http://morfema.ru/publ/15-1-0-15>

3.Словесна дія.

<http://podelise.ru/docs/46536/index-2789.html?page=19>

4.Техніка мови.

<http://www.rusresh.ru/resh.html>

5.Електронні підручники з сценічної мови.

<https://sites.google.com/site/saranakan/home/rezissura/sceniceskaa-rec>

6.Віршоскладання.

<http://feb-web.ru/feb/slt/abc/lt1/lt1-5011.html>

Інтернет ресурси:

1. **MOODLE «Сценічна мова»**

<http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=M875>

2. **Марія Кнебель «Слово у творчості актора»**

<https://studfile.net/preview/5253516/>

3. **Техніка мови** <http://technics-speech.ru/ukr/index.html>

4. **Словник он-лайн** <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

5. <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine22-20.pdf>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=L9Yoo5sktDk>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=MjhhkfcN3R9rk>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=vQX3FmWOwHM>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.